

HONNAN HOVÁ?
Egyénre szabott fejlesztés az óvodában

Útmutatóval
Játéktárral

Készült a pápai Városi Óvodák fejlesztéssel és felzárkóztatással foglalkozó munkacsoport tagjainak (Baloghné Pálfi Anett, Böröcz Andrea, Cserné Kerekes Krisztina, Mudra Judit, Polgárdyné Tüske Beáta, Szalókné Kövy Lilla, Vargáné Kis Judit), valamint Csákvári Judit óvodavezető és Vaspöri Ferencné minőség-irányítási vezető közreműködésével.

Fedélterv:
Boldog Dániel

A borító Császár Luca óvodás alkotásainak felhasználásával készült.

© Kiadja a Novum Könyvklub Kft.
www.novumkonyv.hu

HU ISSN 2063-515X
ISBN 978-615-5029-47-9

A kiadó a kiadói jogot fenntartja. A kiadó írásbeli hozzájárulása nélkül sem a teljes mű, sem annak része semmiféle formában nem sokszorosítható.

A kiadásért felel a Novum Könyvklub ügyvezetője
Szerkesztő: Bozsik Rozália Luca
Anyanyelvi lektor: Gellér Tibor
Tördelés, nyomdai előkészítés: Boldog Dániel

Pannónia Nyomda Kft.
Felelős vezető: Cseh Katalin

Bevezető

Helyi nevelési programunkban elsődlegesen a játékra összpontosítunk, mert ez az óvodás gyermek legfontosabb és legegyszerűbb lelki szükséglete, létezési formája, alapvető tevékenysége, személyiség-fejlődésének meghatározó színtere.

A játék a szocializációs készség kialakulását, az emberi tulajdonságok különbözőségének megismerését, az alkalmazkodóképesség fokozatos kialakulását eredményezi.

A játékban a különböző személyiségjegyek, az érzelmi, erkölcsi, akaratilag élet tulajdonságai fejlődnek.

A játék elválaszthatatlan a mozgástól, a mesétől, az anyanyelvi neveléstől és a környezetünkről szerzett ismeretektől.

A kisgyermek számára a játékban játékosan szerzett tapasztalatok, újdonságok, érdekességek, a rácsodálkozás élménye jelenti a valóság tanulását. Ezen keresztül tapasztalja meg a körülötte lévő világ sokszínűségét, szerzi ismereteit, tanul, jut örömhöz, sikerélményekhez.

A játék a gyermek számára a legfőbb élményforrás, a tanulás, a készség- és képességfejlesztés leghatékonyabb módja.

A játék tehát maga a tanulás, mely magában foglalja valamennyi tevékenységformát. A gyermek úgy tanul, hogy játszik. Az óvodában a tanulás folyamatos, jelentős részben utánzásos, spontán tevékenység.

A gyermek érzelmi lény, érzelmei folytán kapcsolódik az őt körülvevő felnőttekhez, és ha ez a kapcsolat kiegyensúlyozott, ha érzi feltétel nélküli szeretetünket, akkor elfogadja a felnőtt által közvetített értékeket.

A családdal kiépített jó kapcsolat révén pedig az óvoda és a család értékrendje egymáshoz közelít, ill. egyensúlyba kerül.

A gyermeket különleges védelem illeti meg, testét és lelkét együtt kell ápolnunk, hogy szelleme is egészségesen fejlődhesen!

Ha:

- elfogadjuk őt olyannak, amilyen;
- biztosítjuk bizalmunkról minden cselekedetében;
- elnyerjük bizalmát;
- erősítjük öntudatát;
- elismerjük teljesítményét, igyekezetét;
- társai felé irányítjuk;
- társai előtt is értékeljük igyekezetét;
- a szabad játék során apró lépésekkel, komplex módon tervezzük képességeinek fejlesztését;
- kihasználjuk erősségét, s kedvező adottságaira építünk;

akkor meggyőződésünk, hogy érzelmileg kiegyensúlyozott gyerekeket nevelünk. Hisszük, hogy a melegségben, szeretetben felnövő gyerekek jobban átvészelik az élet viszontagságait!

A gyermek anyanyelvi és kommunikációs fejlettsége alapvetően meghatározza az iskolai pályafutását, a kultúra elsajátításának képességét, s ezáltal életpályája sikerességét is.

Az anyanyelvi-kommunikációs nevelés kiemelt szerepére jellemző, hogy átfogja az óvodai nevelőmunka minden területét, közvetítő elemként jelen van a nevelési feladatok megvalósulásának minden mozzanatában. Legfontosabb eszköze a szociális kapcsolatok kiépítésének és az emberek közötti kommunikációnak.

A mozgásfejlesztés átszövi egész óvodai életünket, jelen van a gyermek egész napi tevékenységében.

Célunk a gyermekek természetes mozgásigényének kielégítése, fenntartása, a testi képességek, a harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének segítése.

Elsősorban a gyermekek mozgásvágyára építünk, és a gyermekek komplex mozgásfejlesztését valósítjuk meg (nagymozgások, testséma-mozgáskoordináció, finommozgás).

■ A gyermekek egyéni megfigyelése, az egyénre szabott nevelési, fejlesztési eljárások követése

Óvodánkban egységes rendszert alkotnak

- a gyermekek folyamatos megfigyelésének tapasztalatait rögzítő lapok;
- a gyermekek egyéni fejlődési lapjai;
- a fejlesztendő területek és a fejlesztést végzők egyéni nyilvántartása;
- az egyéni fejlesztések tervezése;
- a bemenet, a fejlődés nyomon követése, a kimenetet mérő lapok csoport-, tagóvodai és intézményi szintű összesítői.

A gyermekek fejlettségi állapotának rögzítése elsősorban az óvónők folyamatos megfigyelése és a csoportnaplóba történő feljegyzések alapján történik.

A GYERMEKEK MEGFIGYELÉSÉNEK TAPASZTALATAI

Saját kidolgozású csoportnaplónk része *A gyermekek megfigyelésének tapasztalatai* című fejezet.

Célja: pedagógiai adatgyűjtés a gyermekről, az egyéni fejlődési lapok vezetésének segítése, illetve kiegészítése.

Szemponyjai:

- a befogadás, továbbá hosszabb hiányzás esetén a visszafogadás folyamata;
- a családlátogatás tapasztalatai, a család szerkezete, környezettanulmány;
- különféle vizsgálatok (nevelési tanácsadó, logopédia) eredményei;
- fogadóórák, a szülőkkel folytatott egyéni beszélgetések;
- óvodába járás rendszeressége, szükséges intézkedések, valamint a családban, a családi körülményekben bekövetkezett változások, amennyiben tudomást szerzünk róluk, és amelyek hatással lehetnek a gyermek fejlődésére (pl.: válás, haláleset, testvér születése, költözés stb.);

- általános testi állapot, esetleg betegség, az egészségügyi állapotban bekövetkezett változások (pl.: huzamosabb betegség, műtét, baleset stb.);
 - gondozottság: bőr, haj, köröm, ruházat állapota;
 - viselkedés, érzelmi állapot, egyéni megnyilvánulások, hangulati változások, a gyermek játéka;
 - a gyermek mozgása, érdeklődése, anyanyelvi állapota;
 - rendhagyó viselkedési formák, problémahelyzetek;
 - a pedagógiai folyamat gyerekekre gyakorolt hatása, fejlődésük fontos állomásai, életük meghatározó eseményei;
 - az óvoda és a család együttműködése.
- Melléklete lehet a szülőknek szerkesztett kérdőív.

A GYERMEKEK EGYÉNI FEJLŐDÉSI LAPJAI

A gyermekek egyéni fejlődési lapjai a gyermek

- szociális fejlettségére,
- érzelmi-akarati fejlettségére,
- játékára,
- feladat- és kötelességvállalására,
- testi fejlettségére, mozgására, motoros képességeire,
- értelmi fejlettségére,
- nyelvi kifejezőképességére vonatkozó megfigyeléseket tartalmaznak.

A fejlődési lapok kitöltésének ütemezése:

- bemenetmérés (a gyermek szociális fejlettsége, a gyermek érzelmi-akarati fejlettsége, a gyermek játéka) az új kiscsoportosok esetében: november;
- kimenetmérés a tanköteles korú gyermekek körében: január;
- a gyermekek általános fejlődése tekintetében a Köznevelési Törvény és a Helyi Program szerint.

A gyermekek egyéni fejlődési lapjai alkalmasak arra is, hogy a szülőket tájékoztassuk gyermekük fejlődéséről *(lásd 1. sz. melléklet: Egyéni fejlődési lapok)*.

A FEJLESZTENDŐ TERÜLETEK EGYÉNI NYILVÁNTARTÁSA

Amennyiben az egyéni fejlődési lap kitöltése során a gyermek fejlődésében – életkorához képest – nagymértékű eltérést vagy megakadást tapasztalunk, továbbá

- a nevelési tanácsadó vizsgálata, szakvéleménye, valamint tájékoztatója,
- az évenkénti logopédiai szűrés,
- a tanulási képességet vizsgáló szakértői és rehabilitációs bizottság szakvéleménye a gyermek egyéni fejlesztését írja elő,

úgy azt az „Egyéni fejlesztés nyomon követése” lapon rögzítjük.

(lásd 2. sz. melléklet: Egyéni fejlesztés nyomonkövetése)

■ Kitöltése

- Az „Egyéni fejlesztés nyomon követése” lap négy nevelési évre szól. A nevelési évet a „Fejlesztendő képességek”, illetve az „Intézkedés/Felelősök” rovat felett üresen hagyott helyre írjuk.
- A „Fejlesztendő képességek” rovatban az egyéni fejlődési lap számozásával megegyezően határozzuk meg a problémát. (lásd „Mintalap a 2. sz. melléklethez”)
- Az „Intézkedések/Felelősök” rovatban szerepeltetjük azoknak a nevét, illetve azokat a személyeket, továbbá azt az intézményt, akik – vagy amely – a gyermek egyéni fejlesztését végzik.

Mintalap a 2. számú melléklethez

EGYÉNI FEJLESZTÉS NYOMONKÖVETÉSE	Fejlesztendő területek összefoglaló ütemterve
---	---

Név:

Fejlesztési területek	2011./2012.		Fejlesztendő képességek	Intézkedés/Felelősök	Fejlesztendő képességek	Intézkedés/Felelősök	Fejlesztendő képességek	Intézkedés/Felelősök
	Fejlesztendő képességek	Intézkedés/Felelősök						
1. Szociális fejlettség								
2. Érzelmi - akaratí fejlettség								
3. Játék								
4. Feladat- és kötelesség-vállalás								
5. Mozgás, motoros képesség	13.	óvónő						
6. Értelmi fejlettség	1.	óvónő, fejlesztő ped.						
7. Nyelvi kifejező készség	1.	log.						

AZ EGYÉNI FEJLESZTÉSEK TERVEZÉSE

Ha a fejlesztést az óvónő végzi, akkor ő a „Munkanapló az ellátásról” lapon, a **Játéktár** alapján, rendszeresen tervezi a gyermek fejlődését szolgáló konkrét tevékenységeket. A megjegyzés rovatba minden olyan fontos észrevételt célszerű beírni, amit az óvónő a fejlesztés ideje alatt tapasztalt. A megjegyzéseket aláírással hitelesítjük (*lásd 3. sz. melléklet: Munkanapló az ellátásról*).

A szülő kérésére az „Egyéni fejlődési lap”, illetve az „Egyéni fejlesztés nyomon követése” lap alapján az óvoda tájékoztatást készít a gyermek óvodai fejlődéséről, valamint javaslatot tesz a gyermek további fejlődéséhez szükséges intézkedésekre. A fejlesztési javaslat elkészítését a szülő az iskolába lépést megelőző három hónapon belül, illetve az iskola megkezdését követő hat hónapon belül kérheti.

Amennyiben a gyermek óvodát vált, úgy egyéni fejlődési lapja intézményen belül átadható. Az egyéni fejlődési lapokat a gyermek távozása után egy évig kell megőrizni.

A logopédiai fejlesztésben részesülő gyermek fejlesztését, fejlődését a logopédus dokumentálja a logopédiai naplóban.

A BTM-es gyermek fejlesztését, fejlődését az egyéni fejlesztést végző fejlesztő pedagógus rögzíti a nevelési tanácsadó által meghatározott nyomtatványon. Ezekről a gyerekekről összesítő is készül.

Az SNI gyermekek fejlesztését, illetve ennek írásos anyagát gyógypedagógus végzi.

A BEMENET, A FEJLŐDÉS NYOMON KÖVETÉSE, A KIMENETET MÉRŐ LAPOK CSOPORT-, TAGÓVODAI ÉS INTÉZMÉNYI SZINTŰ ÖSSZESÍTŐI

Az Intézményi Minőségirányítási Programunk alapján egységes dokumentációt dolgoztunk ki. Ennek része a bemenet, a fejlődés nyomon követése, továbbá a kimenetmérő lapok csoport-, tagóvodai és intézményi szintű összesítői. Ezek lehetővé teszik, hogy az egyéni fejlődés követésén túl csoport-, óvodai és városi szintű folyamatokat is összegezzünk, elemezzünk.

Lásd 4. sz. melléklet: Bemenet mérés összesítői és 5. sz. melléklet: Összesítők útmutatóval.
A dokumentáció vezetését *Kitöltési útmutató* segíti.

I. ÉRZELMI ÉLET ÉS SZOCIALIZÁCIÓ		1. A gyermek szociális fejlettsége	
Óvoda neve:			
Csoport neve:			
A felmérés időpontja:			
A gyermek monogramja:			Ö %
1. Az óvodai életforma elfogadása (jellemzően)	szeret óvodába járni az óvodai életformát elfogadja elfogadása hullámzó az óvodabajárás ellen tiltakozik	Eldöntendő kérdések, ezért a válaszok összege minden esetben = a csoport létszáma	
2. Kapcsolatteremtés a felnőttekkel (jellemzően)	kezdeményező elfogadó visszahúzó elutasító változó		
3. Kapcsolatteremtés a társakkal (jellemzően)	kezdeményező elfogadó visszahúzó elutasító változó		
4. Alkalmazkodóképesség (jellemzően)	alkalmazkodik alkalmazkodásra nem képes alkalmazkodása változó		
5. Viszony a szokásokhoz, tevékenységekhez, szabálytudat	képes a szabályok betartására többnyire képes részben képes nem képes		
6. Önállósága a tev-ben (jellemzően)	korának megfelelően önálló segítséggel, irányítással végzi változó		
7. Végrehajtás módja (jellemzően)	korának megfelelően kitartó kapkodó, szétszóró változó		
8. Udvariassági szokások	betartja kérésre betartja részben tartja be nem tartja be		
9. Együttműködési képesség	együttműködésre képes időnként képes az e.működésre többnyire nem képes		

I. ÉRZELMI ÉLET ÉS SZOCIALIZÁCIÓ		2. A gyermek érzelmi-akaratú fejlettsége	
Óvoda neve:			
Csoport neve:			
A felmérés időpontja:			
A gyermek monogramja:			Ö %
1. Érzelmi állapot	kiegyensúlyozott barátságos nyugtalan erőszakos harsány labilis zárkózott változó hangulatú érzelmeit nem tudja kimutatni	Egy gyermekre több válasz is igaz lehet, ezért a válaszok összege \neq a csoport létszámmal Akire igaz: , akire nem: üresen marad.	
2. Feladattudat	önállóan, lelkesedéssel végzi változó lelkesedéssel végzi csökkenő lelkesedéssel végzi segítséggel végzi a feladatot		
3. Akarat (akadályok, nehézségek leküzdése)	önállóan oldja meg megerősítést igényel szóbeli segítséget igényel segítséget igényel	Eldöntendő kérdések, ezért a válaszok összege minden esetben = a csoport létszáma	
4. Késleltetés, önfegyelem	képes késleltetésre többnyire képes alig képes nem képes		
5. Monotonia tűrés	a feladatot átlagos ideig végzi rövid ideig tevékenykedik hamar abbahagyja a tev-et		

I. ÉRZELMI ÉLET ÉS SZOCIALIZÁCIÓ		3. A gyermek játéka	
Óvoda neve:			
Csoport neve:			
A felmérés időpontja:			
A gyermek monogramja:			Ö %
1. Beilleszkedés a játék tevékenységbe (jellemzően)	szemlélődő magányosan tevékenykedő társakhoz sodródó társakkal tevékenykedő változó	Eldöntendő kérdések, ezért a válaszok összege minden esetben = a csoport létszáma	
2. Társas magatartás a játékvben (jellemzően)	kezdeményező bekapcsolódó tartós együttműködésre képes szerepet vállal alkalmazkodó elfogadó lemondó erőszakos vezető vagy irányító változó	Egy gyermekre több válasz is igaz lehet, ezért a válaszok összege \neq a csoport létszámmal Akire igaz: , akire nem: üresen marad.	
3. Játékmód (jellemzően)	elmélyült, kitartó kapkodó, szétszört romboló kényszeres gátolt változó	Eldöntendő kérdések, ezért a válaszok összege minden esetben = a csoport létszáma	
4. Eszközhasználat (jellemzően)	vigyáz a játékok épségére ismeri a játékok helyét rész vesz játékok elrakásában	Akire igaz: , akire nem: üresen marad.	
5. Jellemző játékv. (többnyire)	gyakorló játék szerepjáték konstruáló, építőjáték mozgásos szabályjáték értelem fejl. szabályjáték	Egy gyermekre több válasz is igaz lehet, ezért a válaszok összege \neq a csoport létszámmal Akire igaz: , akire nem: üresen marad.	

Bemenetmérés esetén is ugyanez a fenti három lap a kitöltés útmutatója.

I. ÉRZELMI ÉLET ÉS SZOCIALIZÁCIÓ		4. A gyermek feladat- és kötelességvállalása	
Óvoda neve:			
Csoport neve:			
A felmérés időpontja:			
A gyermek monogramja:			Ö %
1. Önállósága	személyi kontaktus nélkül teljesít időnként személyi kontaktust igényel állandó személyi kontaktust igényel	Eldöntendő kérdések, ezért a válaszok összege minden esetben = a csoport létszáma	
2. Feladatmegértése	megérti elfogadja teljesíti érti, de nem teljesíti részben teljesíti nem érti	Egy gyermekre több válasz is igaz lehet, ezért a válaszok összege \neq a csoport létszámmal Akire igaz: , akire nem: üresen marad.	
3. Feladatvégzés jellemzői	motivált, jó feladatmegoldásra törekvő a motiváltság hiánya jellemzi, erőltet kitartó a tevékenységben kitartásra nem képes tevékenysége elmélyült a feladat nem köti le kapkodó változó pontosan teljesít többnyire pontosan teljesít többnyire pontatlanul teljesít pontatlanul teljesít könnyen vált át más tevékenységre nehezen vált át más tevékenységre	Eldöntendő kérdések, ezért a válaszok összege minden esetben = a csoport létszáma	
4. Munkatempója	gyors, dinamikus átlagos lassú, nehézkes	Eldöntendő kérdések, ezért a válaszok összege minden esetben = a csoport létszáma	
5. Válasz a tevékenységek akadályozására	kivárára képes, toleráns feladja indulatkitöréssel válaszol személyek elleni agresszióval válaszol regresszióval válaszol		
6. Eszközhasználat	rendeltetésszerű használat többségében rendeltetésszerű nem, vagy nem rendeltetésszerű		